

פ' זכור

פארבונדן מיט זכירת ומחית עמלק,
 ביז אז די קריאה פון פורים איז — די
 פרשה פון מלחמת עמלק („ויבא
 עמלק“); און נאך מער: דאס וואס פ'
 זכור איז דער שבת פאר פורים איז „כי
 היכי דלא תיקדום עשׂי לזכירה“¹⁰,
 הייסט עס דאך, אז פורים איז די „עשׂי“
 פון דער זכירה דפ' זכור —

היינט פארוואס דארף מען האבן א
 באזונדערע תקנה אויף קריאת זכירת
 עמלק, און ביז אז דער שבת ווערט
 אנגערופן „שבת פרשת זכור“ וכיו"ב?

איז דערפון משמע, אז די תקנה פון פ'
 זכור איז (ניט נאר ווייל ס'איז ניטא קיין
 זמן מיוחד אויף צו דערמאנען מעשה
 עמלק, נאר) ווייל עס איז דא א יתרון
 וענין מיוחד אין זכירת מעשה עמלקי
 לגבי די אנדערע זכירות.

דארף מען פארשטיין: וואס איז דער
 ענין מיוחד ביי זכירת מעשה עמלק,
 וואס איז ניטא ביי די אנדערע זכירות,
 און וואס דערפאר האט מען דוקא פאר
 דער זכירה קובע געווען א קריאה מיו-
 חדת?

(7) ראה חינוך מצוה תרג: ודין ה' לקרותה (פ'
 זכור) ביום פורים לפי שהוא מענינו של יום כי המן
 הרשע ה' מזרעו. ובפירוש מגילה (כט, א ד"ה
 ומפסיקין): לסמוך מחיית עמלק למחיית המן, וראה
 רמב"ן ס"פ תצא: ויהי סמך למקרא מגילה מן
 התורה. ועוד.

(8) משנה מגילה ל, סע"ב. ובמג"א סתרפ"ה שם
 שבזה יוצא מ"ע דקריאת פ' זכור.
 (9) בשלח יז, ח ואילך.

(10) מגילה ל, א.

(11) עד שלרוב הפוסקים קריאת פ' זכור היא
 מ"ע מה"ת (ראה הנסמן בהערה 1).

א. אויף דער תקנה פון קריאת
 פרשת זכור² — ליענען בתורה דעם
 שבת פאר פורים די פרשה פון „זכור“³
 את אשר עשה לך עמלק — פרעגט
 דער מגן אברהם:

מגעפינט דאך כו"כ מצות פון
 „זכירה“ — ווי די „זכירות“ וואס
 מ'דארף זיך דערמאנען בברכות ק"ש
 (וק"ש): מ"ת, מעשה עמלק, מעשה
 מרים, שבת און מעשה העגל — פאר-
 וואס האט מען מתקן געווען צו ליענען
 בתורה פ' עמלק דוקא, און ניט „בזכי-
 רות אחרים“?

און ער פארענטפערט, אז „מ"ת יש
 לנו חג עצרת והיה שבת, ומעשה מרים
 ומעשה עגל לא תקנו מפני שהי' גנותן
 של ישראל“.

לכאורה איז דאס אבער ניט קיין
 תירוץ מספיק. ווייל אויך במעשה עמלק
 — איז דאך פאראן פורים, וואס איז

(1) כ"ה במג"א שצויין בהערה 4. וראה מג"א
 סתרפ"ה, דאף שקריאת פ' זכור הוא מה"ת, זה
 שקוראים אותה בשבת זה דוקא הוא תקנת חכמים.
 וכ"ה בשו"ע אדה"ז או"ח סרפ"ב ס"יג שהוא „מתקנת
 אנשי כנעני" (אף שכתב (שם סט"ז) שפרשת זכור
 היא חובה מן התורה“.

הדיעות בזה — ראה אנציקלופדי תלמודית ע'
 ארבע פרשיות (ע' קסו), ע' זכירת מעשה עמלק (ע'
 רט ואילך).

(2) מגילה ל, א.

(3) ס"פ תצא (כה, יז"ט).

(4) ס"פ ס סק"ב.

(5) הובא ג"כ בשו"ע אדה"ז שם סעיף ד. וכן
 הכניסן אדה"ז בסידורו לאחר תפלת שחרית (שש
 זכירות).

(6) נוסף לזכירת יצי"מ שזכרה בפירוש בפ'
 יציאת.

ב. די תמי' אין דעם איז נאך שטארק קער:

דער תכלית פון זכירת עמלק איז — מחיית עמלק²⁰, ווי דער המשך הכתוב בים (נאך „זכור גו'") — „והי' בהניח ה' לך מכל אויבך גו' תמחה את זכר עמלק גו'". און ווי דער רמב"ם²¹ איז דאס מסביר: „צונו לזכור מה שעשה לנו עמלק . . . (ולשנוא אותו)²² בכל עת ועת ונעורר הנפשות במאמרים להלחם בו'".

און וויבאלד בזמן הזה איז ניט שייך צו מקיים זיין דעם ציווי פון מחיית עמלק בפועל — ווייל: (א) מצות מחיית עמלק איז נאך ווען אידן זיינען על אדמתם²⁴ (און אין א מצב פון מנוחה — „בהניח ה' לך מכל אויבך מסביב בארץ גו'"); (ב) אפילו ווען ס'וואלטן

ולכאורה, אדרבה: די אנדערע זכירות זיינען ענינים כלליים אין דער הנהגה פון א אידן ובכל עת ובכל מקום: מעמד הר סיני — מ"ת — איז דאך דער יסוד פון גאנץ תורה ומצותי; שבת איז פון די מצות כלליות¹² און וואס איז פועל (ניט נאר אויף דעם טאג פון שבת, נאר) אויך אויף אלע ששת ימי החול¹³; ולאידך, מעשה העגל — היפך פון אנכי ולא יהי' לך. ועוד, וויבאלד אז „וביום פקדי ופקדתי גו'"¹⁴ — דערמאנט עס א אידן ווי מ'דארף זיין אפגעהיט אין סור מרע ס'זאל ניט קומען צו „אפקוד עליהם עונותיהם", וואס דאס איז דאך כולל — אויך אפגעהיט אין עשה טוב; און אפילו מעשה מרים, וואס איז לכאורה אן ענין פרטי, וואס האט ניט געבראכט קיין תור- צאות פאר כלל ישראל אויף אלע דורות — איז אבער אויך אין דעם פאראן א הוראה¹⁵ צו אלע אידן אויף וויפל עס דארף זיין די זהירות פון לשון הרע¹⁶, וואס איז פון די עבירות הכי חמורות, ווי חז"ל¹⁷ זאגן אז עס איז „מגדיל עונות כנגד ג' עבירות ע"ז וג' וש"ד". און צוזאמען דערמיט — פון די שווערסטע אויסגעהיט ווערן לגמרי פון איר¹⁸.

משא"כ זכירת מעשה עמלק איז א מצוה פרטית, און זי אנטהאלט ניט, לכאורה, קיין לימוד פאר יעדן אידן בהנהגתו און — נאך א לימוד כללי¹⁹.

„עיקר בדת" כזכירת יצ"מ (שלבן „די לנו בזה לזכור הענין פעם א' בשנה כו'"). ולהעיר שהרמב"ם לא מנה מצות זכירת עמלק בין המצות ההכרחיות (בסהמ"צ סוף המ"ע).

בחרדים (מלית התלויות בארץ ישראל פ"ב) ועוד, שזכירת עמלק ענינה לזכור שבשביל שרפו ידיהם של ישראל מן התורה וזמן המצות בא עמלק. אבל עדיין צריך ביאור: ענין זה (שעי' רפיון במצות בא עונש על בני' מצינו כמ"פ בתורה (כולל מעשה העגל שהוא א' מהזכירות הנ"ל), ומהו הענין המיוחד שזכירת עמלק דוקא? ולהעיר מצפ"ע עה"ת ס"פ בשלח.

(20) ראה ביאור הרי"פ פערלא לסהמ"צ לרס"ג מ"ע נט (רסא, ב) שמתעס זה לא מנה הבה"ע וסיעתו העשה דזכירת עמלק כי היא בכלל העשה דמחיי. וראה לקמן סעיף ג.

(21) תצא שם, יט.

(22) מ"ע קפט. וראה חינוך שם, שלכן נשים פטורות מזכירת עמלק.

(23) בתרגום הר"ח העליר ור"י קאפה: ושנאמר (את) זה.

(24) כמחזיל (סנהדרין כ, ב). ובכ"מ. רמב"ם ריש הל' מלכים). ג' מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ . . . ולהכיר זרעו של עמלק.

- (12) ועיין ס' החינוך מצוה לב: מרשי מצוה כו' כל יסודי הדת ומלבד כו' יש בו כו'.
- (13) עיין רמב"ן יתרו כ, ה.
- (14) תשא לב, לד ובדחזיל עה"פ.
- (15) נחוצה תמיד, כי בלא זה אין אדם ניצול (מאבק) להיר בכל יום כדלקמן בפנים.
- (16) ראה מפרשים לתצא כד, ט. רמב"ן ס"פ תצא. ועוד. מגיא ושוע' אדה"ז ס"ה ס שם.
- (17) ערכיו טו, ב.
- (18) דאין אדם ניצול ממנה בכ"י (כ"ב קסד, ב).
- (19) ראה חינוך שם, שזכירת מעשה עמלק אינה

וואס זאל ברענגען דערצו אז „נעורר הנפשות . . להלחם בהם“³¹.

איז דערפון גופא געדרונגען, אז אע"פ אז דער תכלית פון זכירת עמלק איז מחיית עמלק, איז אבער דא אז ענין וואס טוט זיך אויף אין זכירת עמלק פאר זיך

— וואס דערפאר רעכנט דער רמב"ם³² (ועד"ז אנדערע מוני המצות³³) מחיית עמלק און זכירת עמלק אלס צוויי באזונדערע מצות מיט באזונדערע גדרים. לדוגמא — מחיית עמלק איז פון די מצות וואס זיינען „חובה על הציבור“³⁴ (און לויט כמה דיעות³⁵ איז דאס א מצוה אויפן מלך (פון דעם ציבור³⁶)), און די מצוה האט כמה תנאים (דוקא לאחרי כניסת בני לארץ ועוד);

משא"כ זכירת עמלק איז א מצוה אויף יעדן יחיד באזונדער, און איז א מצוה תמידית³⁷, בכל מקום ובכל זמן — און

געווען די תנאים הנ"ל, איז ניט מעגלעך צו דורכפירן מחיית עמלק, ווייל „כבר עלה סנחריב ובלבל את העולם וכל דפריש מרובא פריש“²⁵ —

קומט אויס, אז דער ענין פון זכירת עמלק בזמן הזה איז ניט (אזוי) נוגעלפועל — און אעפ"כ, האט מען דוקא אויף דער זכירה קובע געווען א קריאה מיוחדת ושבת מיוחדת?

ג. וועט מען דאס פארשטיין בהקדים הביאור אין דעם עצם ענין פון מצות זכירת עמלק, דלכאורה:

(א) וויבאלד אז דער תכלית פון זכירת עמלק איז²⁶ — מחיית עמלק (כנ"ל), פארוואס איז דא דער חיוב אויף זכירת עמלק אויך בזמן ווען ע"פ חז"ל איז ניט שייך מחיית עמלק בפועל²⁷?

(ב) פארוואס דארף מען בכלל אגומען צו א באזונדער ציווי²⁸, „זכור את אשר עשה לך עמלק“ כדי צו מעורר זיין „הנפשות במאמרים להלחם בו“, און עס איז ניט גענוג דער ציווי פון „תמחה את זכר עמלק“ אליין?

(ע"ד ווי דער ציווי „לא תח" כל נשמה“²⁹ בשייכות די ז' אומות, וואס מען געפינט ניט א באזונדער ציווי צו געדענקען זייערע מעשים רעים כו'³⁰?

(31) אף שיש לחלק כי בעמלק הציווי למחות זכר עמלק — „משור ועד שה“ (רשי" ס"פ תצא, משי"א טו, ג (הפטורה דפי' זכור). וראה מכילתא ס"פ בשלח. מדרש תהלים ט, ז. ועוד. לקריש חיד"ע 89 הערה (17) — ולכן ציל זכירה מיוחדת לעורר השנאה בלב אל עמלק. וראה טעמי מצות להרד"ב מצוה תקצא.

(32) בסהמ"צ מ"ע קפח"קפט.

(33) סמ"ג עשין קטוי"קטו. ועוד.

(34) סהמ"צ להרמב"ם בסוף המ"ע. וגם הרס"ג מנאח במנין הפרשיות (פרשה סא). וראה חינוך מצוה תרד. ביאור הרי"פ פערלא למ"ע נט שם.

(35) רמב"ן ובחיי" ס"פ בשלח. יראים סרצ"ט (בהשלם — סת"ל"ה). וראה לקריש חיד"ע 302 (הערה 31). דאליי גם להרמב"ם מצות המלך הוא (ע"ש). וראה הערה הבאה.

(36) ד"ל דמצוות המלך (שהוא — הכל) הן סוג מיוחד במצוות הציבור. ואכ"מ.

(37) רמב"ם הל' מלכים פ"ה ה"ה. וראה לשוננו בסהמ"צ ומנין המצות בריש ספר היד (מ"ע קפט). וראה הדיעות שצ"ל זכירת מעשה עמלק בכל יום —

(25) מנ"ח מצוה תרד. ולהעיר מצפ"ע הנ"ל.
(26) משא"כ להטעם שהובא לעיל הערה 19 (ראה מלאכת שלמה למגילה פ"ג מ"ד).
(27) ודוחק לומר שהוא רק כדי להיות מוכנים למלחמת עמלק בביאת המשיח (דאחכה לו בכל יום שיבוא). ולהעיר מספרי ורש"י עקב יא, יז (יח).
(28) ועד"ז בבשלח (יז, יד): „כתוב זאת וזכרון בספר ושם באזני יהושע גוי“.
(29) שופטים כ, טו.
(30) כהמשך הכתובים שם (פסוק יח) — ועד"ז בכ"מ — „למען אשר לא ילמדו אתכם לעשות ככל תועבתם גוי“.

בנפשו⁴¹, וואס וויל פועל זיין אויף אים אז ער זאל מורד זיין ח"ו אין רבונו, און ווען דער "זכור את אשר עשה לך עמלק" איז ביי אים כדבעי⁴², ווערט אויפגעטאן מחיית וביטול עמלק שב-נפשו⁴³ — עס ווערט אויסגעוואַרצלט און אויסגעמעקט יעדע נטי' פון "יודע בו" ומתכוין למרוד בו⁴⁴.

ועפ"ז יובן וואס דוקא די זכירה האט מען פאָרבונדן מיט א קריאה מיוחדת בתורה — ווייל תורה איז בעה"ב אויף מציאות העולם (ע"ד דחז"ל⁴⁵ הידועים עה"פ⁴⁶ "לא-ל גומר עלי"), און דער-פאר, דורך דעם וואס מ'פארבינדט זכירת עמלק מיט קריאת התורה, ווערט עס א זכרון וואס טוט אויף מחיית עמלק שבנפש⁴⁷.

ה. דאס איז אויך איינער פון די ביי-אורים וואס קריאת פ' זכור איז (לדעת רוב הפוסקים⁴⁸) א מ"ע מן התורה:

פון די עלוים אין מצות דאורייתא לגבי מצות דרבנן, איז וואס מצות דאורייתא האבן א שטארקערע פעולה אויף (און איין) וועלט: ווי באַוואוסט די אריכות אין אחרונים⁴⁹ וואס זיינען

דער ענין וואס ווערט אויפגעטאן דורך זכירת עמלק פאר זיך, איז אן ענין כללי אין גאנצ תורה, נאך מער ווי די אַנ-דערע זכירות הנ"ל (כדלקמן סעיף ז).

ד. דער ביאור אין דעם:

דער ענין פון עמלק איז — "יודע את רבונו ומתכוין למרוד בו"³⁸. און דער-פאר, איידער א איד קען מקיים זיין מחיית עמלק — פון עמלק כפשוטו, מוז ער פריער באַוואַרענען, אז ביי (אין) אים אַליין זאל נישט זיין "עמלק" — "יודע את רבונו ומתכוין למרוד בו" (אפילו נישט בדקות, כדלקמן סעיף ו).

און דאס איז דער תוכן פון מצות זכירת עמלק³⁹: ס'איז נישט נאָר א זכרון וואס דאָרף מערער זיין צו טאָן לאח"ז אן עשי' (מלחמת ומחיית עמלק כפשוטו), אָדער אז דורך דעם זכרון זאל מען זיך אויסהיטן פון אן ענין בלתי רצוי (ע"ד זכירת מעשה מרים — צו פאָרהיטן פון לשון הרע) — נאָר זכירת עמלק גופא טוט אויף מחיית עמלק שבלב, אין אים גופא⁴⁰.

עס קען זיין ביי א אידן "עמלק"

41 ראה ת"א תצוה סדיה זכור: וזרעו של עמלק פ' הויעה שלו שורעה בישראל להיות להם בחי' זו.

42 להעיר מלקו"ש ח"ט (ע' 223-4) בביאור מחזיל (פדרא פמ"ד) "האיד יתקיימו שניהם זה זכור (דעמלק) וזה זכור (דשבת)".

43 ראה גם פנים יפות ס"פ תצא.

44 ירושלמי נדרים פ"י ה"ח. ועוד.

45 תהלים נז, ג.

46 ראה גם סה"מ תר"פ (ע' רצה): ועיי הקריאה שקורא פ' מחיית עמלק בתורה מתבטל עייז קליפת עמלק, וראה לקו"ת במדבר יג, ג.

47 ראה הערה 1.

48 ראה שרית צפע"ג (ירושלים תשכ"ה) סליג ובהנסמן במפענח צפונות קונטרס "מאה סברות"

הובאו בנציקלופדי' תלמודית ע' זכירת מעשה עמלק (ע' רכב).

38 כן הובא בכ"מ (סה"מ תקס"ב ע' קעב. סה"מ תקס"ה ח"א ע' שצה. סה"מ להצ"צ מצות זכירת מעשה עמלק פ"א (צה, א). ובכ"ח) על עמלק. — לשון זה מצאתיו לע"ע בתר"כ בחוקותי כו, יד (הובא ברש"י בחוקותי שם. נח י, ט. לך יג, יג) — אבל לא על עמלק. ובאזה"ת פרשת זכור (ע' א"תשפו) מקשר זה עם מחזיל (אסתר פ"ז, יג) "ומהיכן בא עמלק . . מאצל בלעם הרשע", שבו נאמר (בלק כד, טז) "ויודע דעת עליו".

39 ראה בכ"ז ד"ה זכור תרס"ה פרק ח.

40 אלא שזה גופא הוא כדי שיוכל לקיים מחיית עמלק בעולם כפשוטו, כנ"ל סעיף ב (מסה"צ להרמב"ם).

מחלק, אַז איסורי דאורייתא זיינען אַן איסור חפצא — די זאך ווערט אַ דבר מתועב כו', משא"כ איסורי דרבנן זיינען (לויט כמה דיעות) בלויז אַן איסור גברא, די חכמים לייגן אַרױף אַן איסור אויף דעם מענטשן, אַבער ניט אויף די חפצי העולם עצמם.

— דאָס וואָס מצות דרבנן האָבן אַ מעלה אויף מצות דאורייתא, כמחז"ל⁴⁹ ערבים עלי ד"ס יותר מד"ת, איז עס בעיקר נוגע דעם גברא, ווייל אינעם קיום מצות שהוסיפו רבנן — דריקט זיך אויס די עריבות ותשוקה צו זיין אַן עבד ה', וואָס דערפאַר בעט ער לכתחילה גזור עלינו גזירות⁵⁰ און דערנאָך באַגנוגנט ער זיך ניט דערמיט און איז נאָך מוסיף עליהן גזירות, אַדער — מאַכט סייג לתורה (לגזירות) כדי נאָכמער פאַרזיכערן קיום הגזירות.

ועוד י"ל: ביי מצות דאורייתא, ווי-באַלד זיי פּועל'ן אין וועלט אויף אַ שטאַרקערן אופן, איז ביי זיי ניט אַזוי קענטיק אַז מ'איז מקיים די מצוה בלויז מצד ציווי הקב"ה, ווייל סגולת המצוה (וואָס זי טוט אויף בעולם) איז מעלים⁵¹ אויפ'ן קבלת עול שבקיום המצוה (וואָס זי איז ציווי הקב"ה):

בתחלתו. אַתון דאורייתא כלל יידי. וראה תניא פ"ח. ובאורכו שיחות אַחש"פ והתועדויות שלאח"ז תשל"ז.

(49) ראה ע"ז לה, א וברשי" שם. ירושלמי ברכות פ"א ה"ד. ועוד.

(50) מכילתא יתרו כ, ג (במכילתא לפנינו: אמרו לו עבדיו גזור עליהם גזירות. אבל ברמב"ן עה"ת יתרו (שם, ב) וכן בהשגותיו לסהמ"צ (מל"ת ה) ובמאירי בפתחה לאבות (בשם המכילתא): גזור עלינו (לנו) גזירות. (וגם) גירסא זו הובאה בדא"ח — ד"ה בראשית ברא תשי"ג פכ"ו. ועוד).

(51) ע"ד הידוע דשכל מעלים על רצון ומסנ"פ (סה"מ: אידיש ע' 5 ואילך. קונטרסים ח"ג ע' קכא ואילך. תשי"ט ע' 119 ואילך).

משא"כ אין קיום מצות דרבנן, וואו די סגולת המצוה איז ניט אַזוי שטאַרק, דריקט זיך אויס ווי אַ איד איז מקיים מצוות (ניט ווייל דורך דעם טוט ער אויף ענינים נעלים בעולם, נאָר) ווייל ער איז אַן עבד ה' וואָס פאַלגט דעם רצון וציווי המלך.

אַבער בנוגע דעם „חפצא“ — דאָס וואָס מצות דאַרפן אויפּטאָן אין וועלט⁵² — איז אדרבה, מצות דאורייתא האָבן דעם כח התורה⁵³ צו באַווייזן די חפצא (מצאות) פון וועלט אין אַן אופן וואָס איז ניטאָ ביי מצות דרבנן, כנ"ל.

און דערפאַר איז קריאת פ' זכור⁵⁴ אַ מ"ע מן התורה, וואָס דאָס גיט אַ כח נוסף אַז די זכירת עמלק זאָל אויפּטאָן די מחיית עמלק (בנדר"ד — שבאדם⁵⁵).

ו. וויבאַלד אַז זכירת עמלק איז אַ מצוה תמידית, איז פאַרשטאַנדיק, אַז דאָס איז אַן ענין וואָס יעדערער דאַרף זיך אין דעם באַוואַרענען תמיד, בכל הזמנים.

וואָרעם אע"פ אַז עס האָט ניט קיין אַרט ח"ו וח"ו צו זאָגן, אַז אַ איד דאַרף זיך (תמיד) באַוואַרענען פון ניט זיין אַ „יודע את רבונו ומתכוין“⁵⁶ למרוד בו;

(52) שזוהו ענין עיקרי בקיום המצות — עיין תניא פל"ז-לח.

(53) להעיר מתירא (לד, ב. דרמ"צ עד, ב) במעלת כח של דאורייתא על דרבנן, דבדאורייתא (שהיא המשכה מלמעלה למטה) „מי מעכב ומי מונע לה ית"ש והיד ה' תקצר“, משא"כ בדרבנן, שהם המשיכו להיות גילוי זה.

(54) נוסף לזה זכירת עמלק בכלל היא מ"ע מה"ת (שבזה שווה לשאר הזכירות הנ"ל ס"א). ולהעיר שגם בסה"מ תר"פ שם מדגיש שקריאת פ' זכור היא דאורייתא.

(55) שפעולת המצוה בהאדם הו"ע של „חפצא“ (שבגברא גופא).

(56) להעיר מרמב"ם הל' גירושין ספ"ב.

דער ביאור בזה⁶²:

די פעולות פון די ד' אותיות פון שם הוי' אויף אן אידן און ווי זיי שטייען און זיינען בנפש האדם (אדמה לעליון⁶³, בצלמנו⁶⁴) זיינען: יו"ד ה"א — חכמה בינה (שכל), וא"ו — מדות שבלב ותורה, ה"א — דבור ומעשה, מצות⁶⁵.

עיקר מלחמת עמלק איז — אויף דעם ענין פון פועל ממש. אויף מוחין אליין — בחי' י"ה — איז ער ניט אזוי מנגד. אים ארט ניט אזוי שטארק דער יודע את רבונו אן מ'האט (נאר) א פארשטאנד אין אלקות, ער וויל אבער אן דאס זאל ניט פועל זיין אויף מדות שבלב (וואס ברענגען צו) מחשבה דיבור ומעשה (בחי' ר"ה). ואדרבה — דעמאלס איז די מרידה — א מרידה איומה ביותר; און דאס איז מודגש אינעם לשון חז"ל „יודע את רבונו“ — ער האט א ידיעה אין רבונו — און פונדעסטוועגן „מתכוין למרוד בו“, ווייל די ידיעה האט ניט קיין ווירקונג אויף מדות און מחדור⁶⁶ מ.

און אין דעם פרט פון עמלק — אן זיין „יודע את רבונו“ בריינגט ניט קבלת עול רבונו עכ"פ לויט דער ידיעה (וואס קביע איז מכריח תומצ, און אן עס פעלט בקבלת עול רבונו — איז עס (בדקות) מרידה ברבונו) — דאס דארף זיך יעדערער באווארענען, ווייל אין יעדער דרגא פון עבודת וידיעת ה' קען

דארף ער אבער שטענדיק יע זיין בא-וואונט אין דעם ענין פון „עמלק“ בדקות. ובפרט אן פון דעם קען סו"ס ארויסקומען אן ענין פון „יודע בו“ ומתכוין למרוד בו, ר"ל.

והביאור: אויפן פסוק⁶⁶ „כי יד על כס י"ה מלחמה לה' בעמלק“, זאגן חז"ל אן „אין שמו שלם בו“ עד שימחה שמו של עמלק⁶⁷ — כל זמן עמלק איז קיים איז דער שם ניט בשלימות, ס'איז בלויז י"ה. עמלק איז מנגד אויף די אותיות ו"ה פון שם הוי'.

ולכאורה תמוה: וויבאלד אן עמלק איז מתכוון למרוד בו, אין אויבערשטן, איז מאי⁶⁸ טעמא: א) וואס ער איז מנגד בלויז אויף שלימות השם און ניט אויפן שם בכללותו? ב) אין דעם ניגוד אויף שלימות השם — ניט אויף י"ה שבשם, וואס איז קודם און העכער⁶⁹ פון ו"ה? ג) אדרבה — אן עס בלייבט יו"ד ה"א — בלייבט א גאנצער שם פון די (ז'⁶⁰) שמות שאינם נמחקים⁶¹?

⁶⁰ ס"פ בשלח.

⁶¹ פרשי שם. תנחומא ס"פ תצא. פסיקתא

דריב' ופסיקתא רבתי פ' זכור. מדרש תהלים ט, ז.

⁶² להעיר משערי אורה (לרי' גיקטליא) ש"ט.

⁶³ ראה ד"ה מן המיצר תרע"ח. ועוד.

⁶⁴ ראה תרי"א ס"פ נח (ושיג) — הטעם דשבעה.

ובפרדס (שא' כסופו ושיג) יו"ד שמות שאינם

נמחקים בו י"ה כו'. — הרס"ג כותב „ששה“, רה"ג

— „תשעה“ (הובאו בס' עבודת המלך, בהערות

לרמב"ם שבהערה הבאה (ירושלים, תשכ"ד) ועיי"ש).

— בשו"ע אדה"ז אר"ח ספ"ה סיג. ה' שמות שאינם

נמחקין. ולהעיר שבזו"ג (ערב, ב) „מלכות בו“

כלילא מעשר ספירן מעטרא בשבע שמהו שאינם

נמחקין. ואכ"מ.

⁶⁵ ברמב"ם הל' יסוה"ת (פ"ו ה"ב) ושו"ע יו"ד

(סרע"ז סיט) לא נמנה בו שמות שאינם נמחקים, אבל

ראה רמב"ם שם ה"ד (משבועות לה, ב) שהוא שם

כפ"ע ואינו נמחק, וכן בשו"ע שם סי"א. וראה ביאורי

הגרי"א לשו"ע שם סק"ט.

⁶² ראה בכ"ז — תרי"א ס"פ תצוה. ד"ה זכור

בסה"מ תקס"ה ח"א וביאורו. סידור שער הפורים.

סה"מ להצ"צ מצות זכירת מעשה עמלק.

⁶³ עשרה מאמרות מאמר אכ"ח ח"ב פליג ועוד.

שליה כ, ב ובכ"מ.

⁶⁴ בראשית א, כו.

⁶⁵ ראה בכ"ז אגה"ת ספ"ד. לקו"ת ר"פ ראה.

ובכ"מ.

על השמים", און עס ווערט געגעבן תורה דא למטה.

דאס איז אויך מבאר גודל הענין פון זכירת עמלק, וואס איז נאך מער נוגע ווי די אנדערע זכירות (כנ"ל סעיף א) — ווייל זכירת עמלק איז א הקדמה ותנאי צו כוללות הענין פון נתינת התורה. נאך איידער א איד נעמט תורה, מוז ביי אים זיין ביטול עמלק וואס דערלאזט ניט די המשכה פון מוחין אין מדות ומעשה.

און דורך קיום מצות זכירת עמלק בזמן הגלות וואס איז מבטל עמלק שב- נפש האדם, איז מען מזרז וממהר און מ'זאל קענען מקיים זיין מצות מחיית עמלק כפשוטו, בעולם כולו ובגשמיות,

אז עס וועט זיין דער ענין פון „מינוי מלך" — מלכא משיחא, וואס ער וועט מברר זיין ווער איז עמלק, און (דער- נאך⁷⁰) „לחם מלחמת ה'"⁷¹ — כולל („מלחמה לה' בעמלק"⁷²) מלחמת עמלק — וינצח⁷³, און דערנאך⁷⁴ וועט ער בויען דעם בית המקדש השלישי⁷⁵, במהרה בימינו ממש.

(משיחות ש"פ זכור תש"ל, תשל"ג)

זיין אן אַרט פאַר אַ טעות אין דעם ענין⁶⁶, אופן הקב"ע וכו'.

ז. דערמיט וועט מען אויך פאַר- שטיין וואָס מלחמת עמלק איז פאַר- געקומען „בדרך בצאתכם ממצרים", פאַר מתן תורה:

וויבאלד אַז יעדע זאך איז בהשגחה פרטית, איז מובן, אַז דאָס גופא וואָס מלחמת עמלק בגשמיות איז געווען קודם מ"ת, איז ווייל עמלק ברוחניות איז מנגד, ניט צולאָזן דעם ענין וחידוש פון מ"ת:

דער אויפטו פון מ"ת איז⁶⁷ — אַז תורה לא בשמים היא, זי זאל ניט בלייבן נאָר ברוחניות, נאָר עס מוז אַראָפּקומען למטה, לימוד בפועל און מצות מעשיות דוקא, ואדרבה — המעשה הוא העיקר⁶⁸.

וואָס דאָס איז געווען טענת המל- אכים⁶⁹, „חמודה גנוזה כו' תנה הודך על השמים": וויבאלד אַז תורה איז תכלית הרוחניות והעילוי, דאָרף דער אַרט פון תנה, זי דאָרף געגעבן ווערן „על השמים", וואָס איז העכער אפילו פון רוחניות שבעה⁷⁰ (שכל האדם).

בשעת מ'איז אָבער מבטל דעם ענין פון עמלק — אַז פון מוח ווערט נמשך אין מעשה בפועל, ס'איז דאָ שלימות השם (אויך ו'ה) — קען מען דערנאָך מבטל זיין טענת המלאכים „תנה הודך

70) כסדר ג' מצות שנצטוו ישראל בכניסתו לארץ (כנ"ל הערה 24) — ראה לקו"ש חט"ז ע' 304 הערה 49.

71) רמב"ם הל' מלכים ספ"א.

72) ס"פ בשלח.

73) כלשון הרמב"ם שם בדפוסים שלא שלטה בהם בקורת הצנזור — „אם עשה והצליח ונצח כל האומות שסביביו" (י"ל שכיון עה"פ: מכל אויבר מסביב).

74) (בית ו) כסא שלם (ראה תר"א בתחלתו).

66) להעיר מלקו"ש ח"ח ע' 153 סעיף ה ואילך.

67) ראה לעיל ע' 49, וש"נ.

68) אבות פ"א מ"ו.

69) שבת פח, ב ואילך.

פורים — תצוה

(„נזכרים ונעשים“)¹⁰.

אט-די שייכות פון היינטיקן שבת צו (די ימי השבוע הבא, ובעיקר צו) ימי הפורים, איז בשנה זו ביתר שאת ווי אין פ' זכור פון אנדערע יארן: היינטיקן יאר איז דער שבת ביום י"א לחודש אדר, וואס פון דעם טאג פון חודש הויבט זיך שוין אן דער זמן וואס איז ראוי פאר קריאת המגילה¹¹; ווי די משנה זאגט¹²: „מגילה נקראת בי"א בי"ב בי"ג בי"ד בט"ו“, אז „כפרים מקדימין ליום הכני" סה“ (וואס דער זמן הכי מוקדם בזה — איז בי"א אדר). און דאס וואס י"א באדר איז א יום הראוי לקריאת המגילה, איז עס ניט בלויז „בזמן שהשנים כתיקונן וישראל שרויין על אדמתו“ (אז דוקא דעמולט איז שייך דער דין פון „כפרים מקדימין ליום הכניסה“)¹³, נאר אויך „בזמן הזה“¹⁴ איז געפסקנט אין שו"ע¹⁵,

א. יעדער שבת האט א שייכות (ניט נאר צו די פריערדיקע טעג פון וואך, כשמו יום השביעי, נאר אויך) צו די קומענדיקע ימי השבוע, ווי עס שטייט אין זהר² „כל שיתא יומין מתברכין מיומא שביעאה“, אז פון שבת ווערן גע- בענטשט אלע קומענדיקע זעקס וואכן- טעג.

אינעם היינטיקן שבת איז די שייכות זיינע מיט די קומענדיקע ימי השבוע מער בולט דורך דעם חיוב בקריאת התורה: מלייענט שבת פרשת זכור, ווייל דאס איז דער שבת וואס איז פאר פורים — און זכירת מעשה עמלק איז פארבונדן מיט די ימי הפורים, ביז אז די קריאה פון פורים עצמו איז די פרשה פון מעשה עמלק („ויבא עמ- לק“); און קריאת פ' זכור פאר פורים — זאגט די גמרא — דאס איז די „זכירה“ וואס קומט פאר דער „עשי“ שבפורים

בשלה שם) כולל „דור מרדכי ואסתר“.

(10) ראה בכל הגיל לעיל ע' 190. ושי"נ.

(11) וייל דגם יום ה' ועשי' — שייכים באופן דקטד ודשליה „ואמא שיתסר ושיבסר ולא יעבור כתיב“ (מגילה בתחלתה).

(12) ריש מס' מגילה.

(13) מגילה שם. וברמב"ם הל' מגילה פ"א ה"ט „בזמן שיש להם לישראל מלכות, ובפיה"מ להרמב"ם מגילה רפ"א: בזמן שהיתה ידיו (פשוטה ו — ? — ואינו בהעתקת אפסה. וכל' הרמב"ם בהל' איס"ב ספ"ח (מכתובות כו, ב) ובכ"מ (ק) תקיפה לקיים המצות בשלימותו.

(14) כ"ה בגמ' ורמב"ם שם (שבזמן הזה כו' איז קורין אותה אלא בזמנה). ובפיה"מ שם מפרש רוצה לומר מיום שנתחבר הגמרא (בקאפה, התלמוד — וכל' הרמב"ם בהקדמתו לס' היד — כמה פעמים) כו'. ולהעיר מספיקו דהראש יוסף אם קראו הכפרים בכניסה בזה"ל — נעתק לקמן בשה"ג להערה 28.

(15) או"ח סי' תרפח ס"ז.

(1) להעיר גם מתקנת עזרא שיהיו קורין בס"ת בצנור בכל שבת במנחה כו' מפרשת השבוע הבא (שו"ע אדה"י סרצ"ב סי"ב. ממגילה לא, ב. טושו"ע שם ס"א).

(2) ח"ב סג, ב, פה, א.

(3) וי"א שהקריאה מה"ת — ראה הנסמן בהערה

10.

(4) ראה פרש"י מגילה כט, א ד"ה ומפסיקין „לסמוך מחיית עמלק למחית המן“.

(5) ראה חינוך מצוה תרג: ודין ה' לקרותה (פ' זכור) ביום הפורים לפי שהוא מענינו של יום כי המן הרשע ה' מורעו.

(6) משנה מגילה ל, ס"ב. ובמג"א אריך סתרפ"ה — שבזה יוצא מ"ע דקריאת פ' זכור.

(7) בשלה י, ח ואילך.

(8) מגילה ל, א.

(9) ולהעיר ממדרז"ל (תרגום ירושלמי ס"פ בשלה. פסיקתא דרי"כ ס"פ זכור) דמדור לדור (שבפ'